

DZIECKO I TEATR – OCZYWIŚCIE, ŻE TAK

PAULINA CHMURSKA

Spektakl teatralny jest formą syntezy wielu sztuk: literatury, gry aktorskiej, muzyki, tańca, scenografii, projekcji multimedialnych – wszystkie uatrakcyjniają odbiór i zrozumienie przekazu sztuki. W szczególności ma to znaczenie w przypadku spektakli dla dzieci, choćby edukacyjnych. Poprzez oglądanie spektaklu i obcowanie ze sztuką dzieci i młodzież doświadczają przeżyć bohaterów, utożsamiają się z nimi. To empiryczne doznanie powoduje, że widz-dziecko odbiera sztukę w sposób emocjonalny, a treści w niej zawarte mimowolnie zapamiętuje na dłużej. Brzmi to jak recepta na idealny sposób poznawania świata, a także nauki.

Uczestnictwo w spektaklach teatralnych to tylko jeden aspekt edukacji teatralnej, którą możemy traktować jako źródło inspiracji do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą. Właściwie oglądanie spektaklu z pozycji widza to jedynie wisienka na torcie wszelkich narzędzi i rozwiązań, jakie proponuje nam edukacja teatralna.

Muzyka, plastyka, taniec i gra na instrumentach to najczęściej spotykane aktywności artystyczne w szkole i przedszkolu. Obserwując indywidualne predyspozycje uczniów i wykorzystując metody edukacji teatralnej, można stworzyć interdyscyplinarne zajęcia, w których każde dziecko będzie mogło zaistnieć i odkryć swoje talenty. Metody

właściwe dla edukacji teatralnej można wykorzystywać nie tylko w edukacji artystycznej, ale w niemal każdej dziedzinie nauki, dlatego zachęcam wszystkich nauczycieli do korzystania z nich w trakcie swoich zajęć. Poniżej przedstawiam kilka inspiracji, podzielonych według dziedzin nauki.

EDUKACJA POLONISTYCZNA

- zabawy z odgrywaniem ról – pomagają w zrozumieniu przebiegu fabularnego omawianej lektury,
- improwizowane dialogi na podstawie literatury,
- zabawy ruchowe – pantomima do wiersza,
- rytmiczne improwizacje na instrumentach do wybranego fragmentu tekstu,
- monolog filozoficzny – wcielanie się w doradcę głównego bohatera,
- tworzenie własnego spektaklu (pomysł na niekonwencjonalne przedstawienie: „Odlotowa 3A – opowieść o nas samych”, musical oparty na mitach starożytnej Grecji z wykorzystaniem współczesnych, lubianych przez młodzież piosenek, z dopasowanym tekstem).

DZIECKO I TEATR – OCZYWIŚCIE, ŻE TAK

EDUKACJA PRZYRODNICZA

- improwizowany spektakl pt. „Dzień z życia lasu” – nauczyciel (lub wybrane dziecko) opowiada, co dzieje się w lesie o danej porze dnia. Dzieci przygotowują wcześniej potrzebne atrybuty, stroje, plakaty z wizerunkami zwierząt. Mogą w pierwszej osobie opowiadać o postaci, którą odgrywają: *jestem sową, za dnia śpię...* Można wykorzystać leśną muzykę relaksacyjną oraz w miarę możliwości zaciemnić/oświetlić pomieszczenie;
- improwizowane (przygotowane w ramach jednej lekcji) scenki dotyczące segregacji odpadów. Humorystyczne omówienie tematu ułatwia zapamiętanie zasad związanych z segregacją;
- wspólne stworzenie tekstu rapu opowiadającego o zagrożonych gatunkach zwierząt;
- praca w grupach – pantomima opowiadająca o ekosystemach (leśnym, morskim, pustynnym). Można wprowadzić element zagadki: jedna grupa pokazuje, reszta klasy zgaduje.

EDUKACJA MATEMATYCZNA

- współtworzenie krótkich wierszy/piosenek wspomagających zapamiętanie zasad działań matematycznych, podobnych do: *sześć razy sześć równa się trzydzieści sześć, gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść,*
- krótkie scenki o „życiu” figur matematycznych,
- zabawa w sklep – wcielanie się w role (płacenie, wydawanie reszty, odliczanie pieniędzy),
- kodowanie – rozwiąż problem fabularny (uwolnij księżniczkę z wieży) za pomocą odkrycia kodu,
- *escape room* – grupowe zmagania z tamigłówkami na bazie historii fabularnej. Można podzielić klasę na grupę aktorów zadających zagadki oraz drugą – zgadującą.

EDUKACJA SPOŁECZNA

- edukacja teatralna daje możliwość przeżycia tłumionych wcześniej emocji, takich jak złość, smutek; wcielając się w różne role dzieci łatwiej rozpoznają emocje i radzą sobie z nimi później w realnych sytuacjach,
- odgrywanie ról – daje namiastkę osobistego doświadczania różnych sytuacji, wspomaga rozwijanie empatii. Odwracanie ról – rozwija wrażliwość i szerzy perspektywę.

PRZYKŁADOWE ZABAWY INSPIROWANE EDUKACJĄ TEATRALNĄ

Reżyser

Reżyser staje przed grupą i opowiada, co chciałby widzieć w swoich marzeniach. Może zacząć: *W moim wymarzonym świecie (wszyscy ludzie skakaliby z radości)* – grupa powinna od razu żywo reagować ruchem na polecenia reżysera. Marzenia mogą być abstrakcyjne, stanowiące trudność dla grupy, lub bardzo proste: *W moim wymarzonym*

PAULINA CHMURSKA

świecie Staś usiadłby na krześle. Dla wzmocnienia efektu „teatralnego” zdanie to może brzmieć Reżyser widzi na scenie (ludzi stojących w kole).

Dyrygent i chór

Dzieci śpiewają piosenkę lub recytują wiersz (utwór musi być dobrze znany przez grupę). Wyznaczony dyrygent poprzez proste gesty, na przykład unoszenie i opuszczanie rąk, decyduje o dynamice (poziomie głośności).

Piłki z emocjami

Do zabawy potrzebne będą trzy piłki w zróżnicowanych kolorach, każda z nich oznacza jeden typ emocji, np.: radość, smutek, złość. Dzieci stoją w rozproszonej grupie, troje z nich otrzymuje piłki, a ich zadaniem jest niesienie ich jak najdłuższą drogą i przekazanie kolejnemu dziecku. W trakcie trasy dziecko niosące daną piłkę musi pokazywać emocję przypisaną do przedmiotu. Na koniec prowadzimy rozmowę podsumowującą zabawę i wspólnie z dziećmi zastanawiamy się nad zagadnieniami: czy łatwo jest przekazać emocje? Czy emocjami można kogoś „zarazić”?

PRZYKŁADOWE KSIĄŻKI I LINKI INSPIROWANE EDUKACJĄ TEATRALNĄ

Przy tej okazji warto wspomnieć o wspaniałej książce Grzegorza Kasdepkego, wydanej przez Teatr Wielki-Operę Narodową – „Moni i Uszko, czyli Teatr Wielki-Opera Narodowa i mali melomani”. Książka, napisana z perspektywy dziecka, w humorystyczny sposób ukazuje zasady, o których powinniśmy pamiętać, wybierając się na spektakl do opery. Ciekawy format, w którym rodzice wspólnie z dziećmi odkrywają świat teatru i również popełniają błędy. Polecam tę książkę, ponieważ oprócz zbioru zasad – tego, jak powinniśmy się zachować lub nie, zawiera również mnóstwo pojęć i zwrotów z zakresu wiedzy o teatrze, które poszerzają zakres słownictwa i kształtują wyobrażenie o nim.

Inspiracje do pracy z książką w przedszkolu i szkole

- odgrywanie scenek – praca metodą dramy,
- stworzenie plakatu z zasadami zachowania w teatrze,
- oglądanie przedstawień teatralnych, z wcześniej przygotowanym plakatem, biletami etc.,
- zabawa w kalambury ze wszystkimi znanymi nam „teatralnymi” słowami,
- quiz – praca w grupach – „Co trzeba wiedzieć o teatrze?”

Fragmety książki, informacje o autorze, zabawy do pracy z dziećmi dostępne są pod linkiem Teatru Wielkiego:

- teatr Wielki.pl/dzialalnosc/edukacja/moni-i-uszko/moni-i-uszko-czyli-teatr-wielki-opera-narodowa-i-mali-melomani
- Na podstawie książki Teatr Wielki-Opera Narodowa zrealizował cykl animacji o przygodach Moni i Uszko. To trzeba zobaczyć!: [youtube.com/watch?v=TDWDr-SWafE](https://www.youtube.com/watch?v=TDWDr-SWafE)
- Warto również poznać dwie gry komputerowe, w których Moni i Uszko są głównymi bohaterami: katila.com.pl/TeatrWielki/GraMoniUszko-wTeatrze

Starsze dzieci wraz z nauczycielem mogą również odbyć wirtualny spacer po Teatrze Wielkim w Warszawie. Dzieci dowiedzą się, kiedy powstał i jak zmieniał się budynek teatru na przetomie wieków. Będzie to doskonała lekcja historii: teatr Wielki.pl/wirtualnyspacer

DZIECKO I TEATR – OCZYWIŚCIE, ŻE TAK

Dla młodszych dzieci (przedszkole i nauczanie zintegrowane) najlepiej sprawdzają się zabawy muzyczno-ruchowe, które wspaniale wpływają na rozwój. Korzystając z mojej wiedzy i doświadczenia, napisałam książkę „Moje jesienne piosenki”, która została wydana z płytą. Jest to nie tylko śpiewnik z nagraniami doskonałego Dziecięcego Chóru „Artos” im. Wł. Skoraczewskiego, ale również wiele pomysłów na zabawy ruchowe, teatralne, plastyczne i taneczne, dzięki którym możemy wprowadzić grupę w wiele tematów jesiennych związanych z pogodą, dbaniem o zdrowie, darami jesieni etc. Śpiewnik z płytą dostępny jest pod adresem: muzycznarodzina.pl/produkt/moje-jesienne-piosenki-zestaw-ksiazka-cd.

Zajęcia z wykorzystaniem elementów edukacji teatralnej są angażujące i mimo że niekiedy w swej formie odbiegają od spokojnej lekcji, przynoszą duże korzyści grupie i nauczycielowi. Dzieci odbierają te zajęcia w kategorii przeżycia osobistego, co sprawia, że lepiej zapamiętują ich „esencję”, czyli główny temat – to, co nauczyciel faktycznie chce osiągnąć i przekazać w tej niecodziennej formie. •

BIBLIOGRAFIA

1. Szczepka-Pustkowska M., Rodziewicz E. [red. nauk.] *Więcej niż teatr. Sztuka zaangażowania i angażująca wychowawczo. Romany Miller – inspiracje dla współczesnej pedagogiki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2017.
2. Wójcik Z. *Zabawa w teatr. Wybór scenariuszy dla dzieci*, Wydawnictwo Didasko, Warszawa 1997.
3. Kasdepke G. *Moni i Uszko, czyli Teatr Wielki - Opera Narodowa i mali melomani*, Teatr Wielki - Opera Narodowa, Warszawa 2015.
4. Sherborne W. *Ruch rozwijający dla dzieci*, PWN, Warszawa 2002.

PAULINA CHMURSKA – poetka, kompozytorka, autorka spektakli dla dzieci, nauczycielka muzyki. Aktywnie działa na rzecz kształcenia muzycznego najmłodszych. Artystycznie związana z Chórem Artos im. Wł. Skoraczewskiego przy Teatrze Wielkim - Operze Narodowej.